

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

I. Francisci I. Galliarum regis bonarum literarum restaurator, & summus
fautor ac patronus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

- restaurator, & summus fautor ac patronus. Vti
& Margareta Navarra Regina, Soror eius.
- II. Homines scientia undique accersuntur.
- III. Eum Lutherus ad partes suas traducere conatur,
& per eum Galliam totam.
- IV. Quibus artibus ad id sit usus.

I. Quo tempore novi Evægeli præcones in varias sectas distracti, Germaniã & ipsam non minus in varias factiones divisam tumultu & turbis implebant (ut superioribus libris vidimus) ac Lutherus in primis, licet excucullatus tantum Monachus, universum mundum territabat, hominum conscientias tranquillitas hætenus, irreligiosam religionem objiciendo, vel potius impietates suas instillando: Galliæ res is Rex moderabatur, quo jamdiu vix quisquã tanto honore, uti etiã Christianissimi, & Primogeniti Ecclesiæ filii titulo dignior fuit habitus. Is Franciscus Primus fuit, non nomine tantum, sed multis quoque aliis maximo rege dignis virtutibus Primus; in quo tamen vix quidquã magis commendatur, quam quod incredibili amore, studio & benevolentia tam litteras quam literatos omnes profectus fuit. Quod quidem in eo tanto rarius fuit ac mirabilius, quod numquam maior in Galliis litterarum ac bonarum artium ignorantia ac barbaries fuerit, adeo ut litteras scire, probri pene loco haberetur. Neque enim tum universa Galliæ Nobilitas quidquam aliud in oculis atque animo habebat, quam armorum tractationem. Hoc Julianus ille apud Balthasarem Castellionem in Aulico, Gallis exprobrat, *Francisco scilicet nondum regni habentis admoto; simulque sub eiusdem imperio meliorem & Gallis mentem & litteris fortunam spondet ac prælagit.* Sic enim ibidem loquitur. *Vitium hoc, inquit, Gallis omnibus jam familiaris est, ut litteras negligant aut etiam contemnant. Quod si tamen aliquando futurum est, ut Princeps Engulimensis (sic tum Franciscus vocabatur) regnum adificetur; magna me spes tenet, quem admodum armiarum in modum jam floret Gallia, sic non minus pristina litterarum ornamenta facile recuperaturam. Memini enim quicquid nuper in aula essem, audivisse me eundem, Gallorum hac in re negligentiam ac sinisteritatem vehementer detestantem; ipsas vero litteras, solo natura instinctu, contra totius gentis mores, summis laudibus efferentem.* Vaticinium hoc non vanum fuisse, eventus docuit. Illud vero singulari quoque Dei providentia factum videtur, quod illo tempore vir omnium quos unquam Gallia produxit, eruditif-

simus exstitit, *Gulielmus Budæus*, is cuius opera potissimum Franciscus deinde in restaurandis literis est usus. Facile enim intelligebat rex prudentissimus, non minus ad conservandum imperii decus litterarum quam armorum præsidia esse necessaria: quorum utrumque ita curabat, ut integra, armorum laude manente, litterarum studia veluti de sepulcro excitaret; ut merito inde *Patris & Restaurator litterarum* dictus sit; frequenter illud in ore habens quod Comes quidam Andegavensis ad Ludovicum Caroli Simplicis filium scripsisse fertur, *Regem litterarum similem esse asino coronato.*

II. Porro Franciscus rex, incredibili, ut dicere cœpimus, restaurandarum litterarum desiderio ardens, viros doctos ex Italia & Germania non paucos evocavit, inter quos etiã fuit ille sui sæculi miraculum, Erasmus, qui humaniorum litterarum faciem pæne extinctam antea & in barbarici cineribus sepultam, in Francia rursus accendit. Quin etiam ultro magna doctorum hominum multitudo tanti regis fama excitata, in Franciam undique confluit; inter quos etiam *Lutherani* quidam fuerunt; *Luthero & Melancthone* eos quos maxime ad profectandam novam in tam fertili solo religionem idoneos judicabant, summittentibus. Ex omnibus vero Galliæ pestibus nemo magis idoneus visus est quam Bucerus, Argentinae degens: ubi prima de Galliis novis dogmatibus inficienda cõsilia procurata sunt & collata, mirifice id propositum impiorum adjuvit, quod Eodem quo frater affectu Margareta Navarra regina ardens, multos & ipsa doctissima præstantes viros ad se allexit, ac liberaliter sustentavit: in quorum numero vix fuit possibile cavere quin unus & alter Lutheranus sese ingereret, à quibus deinde reliqui etiam depravati & eadẽ lepra infecti sunt. Ex his unus fuit is, qui, ut VII. ostendam capite, primus ei qui funesto deinde patiam incedio involuit, titionem subministravit. Principum exemplo, ut fieri solet, moti proceres, plerique doctorum hominum amicitias & familiaritates sibi adungebant: ex quo factum est, ut sylvestret illud & rude sæculum, momento temporis mirabiliter omni scientiarum & artium genere, præstigata barbarie, fuerit expolitum. Sed ut olim apud Romanos sic apud nos quoque bonorum & proborum hominum genus tum defecit, quum Philosophi & Oratores frimã prodierunt, postquam scilicet vetus illa & simplex majorum virtus in loquacem quandam & abstrusam scientiam degeneravit, sic ut ars bene dicendi, bene vivendi artem sustulisse videatur, Sorbona quidem